

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Konuşmaya Yönelik Tutumları ile İletişim Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Berna ÜRÜN KARAHAN¹
Merve KILIÇOĞLU BAYRAKTAR²

Gönderim Tarihi: 24.06.2021

Yayın Tarihi: 31.12.2021

Öz

İletişim birey için bir ihtiyaçtır. Öyle ki hayatını devam ettirebilmesi, sosyal hayatında ve öğretim süreçlerinde başarı göstermesi iletişimin doğru kullanılması ile ilişkilidir. Konuşma becerisinin doğru edinimi ve kullanılması ile daha sağlıklı gerçekleşecek olan iletişimin bireyde gerçek anlamda tatmin oluşturması gerekir. Özellikle dilin becerilerini öğretecek ve bu anlamda rehberlik edecek olan Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma becerisi ile iletişim doyumlarının dikkatle incelenmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu doğrultuda çalışmada amaç Türkçe öğretmeni adaylarının konuşmaya yönelik tutumları ile iletişim doyumları arasındaki ilişkinin tespit edebilmektir. Çalışma grubunu Kafkas Üniversitesi Türkçe Eğitimi ABD öğrencileri oluşturmuştur. Elde edilen sonuçlara göre; Türkçe öğretmeni adaylarının konuşmaya yönelik tutumları ile iletişim doyumlarının iyi denilebilecek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda Türkçe öğretmeni adaylarının konuşmaya yönelik tutumları ile iletişim doyumlarının sınıf ve mezun olunan lise türü bakımından anlamlı farklılık gösterirken cinsiyet ve yaş değişkenleri bakımında herhangi anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretmeni adayları, konuşma tutum, iletişim doyum.

Examination of the Relationship Between Speech Attitudes and Communication Satisfaction of Turkish-Language Candidate Teachers

Abstract

Communication is a need for the individuals. In fact, the correct use of communication is required to maintain a life and the success of individual both in social life and teaching processes. With the correct acquisition and use of verbal skills, healthy communication should create real satisfaction for the individual. It is believed that the verbal skills and communication satisfaction of especially Turkish-language candidate teachers who will be teaching and guiding language skills should be carefully examined. In this regard, the aim of the study is to determine the relationship between the speech attitudes of Turkish-language candidate teachers and their communication satisfaction. The study group was composed of the students of Department of Turkish Language at Kafkas University. According to the results obtained, it was found that the speech attitudes of Turkish-language candidate teachers and their communication satisfaction were at a satisfactory level to a certain extent. In addition, speech attitudes of Turkish-language candidate teachers and communication satisfaction differed significantly in terms of class and type of high

¹ Sorumlu Yazar : Berna Ürün Karahan, Doç. Dr. Kafkas Üniversitesi, Türkiye, bernacan61@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0001-8804-7230

² Merve Kılıçoğlu Bayraktar, Öğretmen, MEB, Türkiye, mkilicoglubayraktar@gmail.com, ORCID ID 0000-0002-7662-9302

school they graduated from, while no significant differences were found in terms of gender and age variables.

Key Words: Turkish-language candidate teachers, speech attitude, communication satisfaction.

Giriş

Konuşma, dilin becerilerinden olup iletişimin de temel unsurudur. Konuşma, bireyin alma, algılama, anlama ve anlamlandırma süreçlerinden sonra kendini ifade etmek, bildiklerini aktarmak, öğretmek veya sosyalleşmek vb. adına kullandığı bir araçtır. Konuşma aynı zamanda öğrenme ve öğretme süreçlerinin de temelinde yer alan bir beceridir. Konuşmanın tanımlarına bakılacak olursa; “Dil, damak, diş, ses teli, dudak, gırtlak, ağız gibi organlar yardımıyla gerçekleşen, insanın diğer insanlarla anlaşabilmesini ve haberleşmesini sağlayan bir davranış biçimidir. Başka bir ifadeyle konuşma sözlerin sesler yardımıyla ifade edilmiştir” (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2007: 247).

Konuşma, diğer dil becerileri gibi birey için bir ihtiyaçtır. Ancak bu becerinin ihtiyaç sıralamasında biraz daha öncelikli olduğu söylenebilir. Zira bireyin toplum içindeki yeri biraz da bu becerinin doğru edinimi ile ilgilidir. “Konuşma anlatma becerisi, bireyin diline ve dolaylı olarak da hayatına etki eden; bireyin toplumsal sürecindeki rolü gereği yanı başından ayrılmayan bir dil becerisidir” (Demir Atalay, 2019: 5). Bu denli önemli olan bu becerinin edinimi süreci dikkatle ele alınmalıdır. Zira beceri edinimi süreçlerinde karşılaşılabilecek herhangi bir pürüz süreci olumsuz etkileyebilir. Dahası bu pürüzler olumsuz tutumlara dönüşebilir. Eğer birey beceriye karşı olumsuz tutum geliştirirse bu öğrenmenin zorlaşmasını ve beceri gelişimini de olumsuz yönde etkiler. Bu nedenle bireylerin beceri edinimi süreçlerinde olumlu tutumlara sahip olmaları için gereken titizlik gösterilmelidir.

Birey yetiştiği çevre, kültür ve sosyal ortam ile bütünleşir. Zamanla bu yaşantıların bir karması olarak karşımıza çıkar. İşte bireyde tutumlar bu şekilde oluşur. Bu nedenle hiçbir süreç bireyin yaşamışlıklarından ve çevresinden ayrı şekillenemez. Özellikle öğretim süreçlerinde bu durumun dikkate alınması gerekir. Aydoğan’a (2008: 62) göre “başarıya ulaşmayı etkileyen unsurlardan biri de öğrencinin tutumlarıdır. Okul, öğretmen ve öğrenme ile ilgili öğrenci tutumları öğrenme ve öğretme sürecini olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilir. Çünkü tutumlar davranışa yön veren gizli güçlerdir”.

Tutum bireyin öğrenme sürecinde başarı sağlamasında önemli bir etkidir. Bu açıdan bakıldığında öğrenme öğretme sürecinin temel unsurlarındandır denilebilir. Zira herhangi bir konu ya da durumla ilgili tutum bireyin o konu ya da durumla ilgili hayatı boyunca edineceği tecrübelerin tamamını etkiler. Şahinli’ye (2008: 58) göre “tutum davranışların oluşmasında oldukça önemli bir etkidir. İstedığımız hedeflere ulaşabilmek için tutumun öğretim açısından olumlu yönde geliştirilebilmesi önemlidir. Bu doğrultuda konuşmaya yönelik olumlu bir tutum öğrenciye sosyal hayatında ve öğretim hayatında başarı sağlar”.

İletişim ise konuşma ve anlaşmanın sonucudur denebilir. Sağlıklı bir iletişim olumlu tutum ile doğru bir konuşma edinimi süreci sonucu gerçekleşir. TDK iletişimi, “Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, iletişim” olarak tanımlamaktadır. Kısaca iletişim bireyin kendini anlatma olduğu kadar etrafındakileri anlamaya da olan ihtiyacıdır denebilir. Zira birey sosyal bir varlıktır ve sosyalleşmenin temel unsuru da iletişimdir. “Bu bağlamda iletişim, insanın duygu, düşünce, hayal ve isteklerini başka insanlara aktarmaya ve anlatmaya; aynı zamanda başka insanların duygu, düşünce, hayal ve isteklerini de anlamaya çalıştığı ve bunun için çok farklı yol, yöntem, teknik ve araç kullandığı bir süreç olarak tanımlanmaktadır” (Şahin, 2019: 46).

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere iletişim; bireyin ve toplumun hayatın her basamağında kullandığı bir araçtır. Hal böyle olunca sağlıklı bir iletişim süreci anlama ve anlaşmanın temel anahtarıdır. İletişim ve anlaşma adına doyuma ulaşılması becerinin ve anlaşmanın sağlıklı edinimini ve gerçekleşmiş olduğunu gösterir. İletişim doyumu, “bireylerin iletişim kurma amaçlarının başarıya ulaşması ve iletişimin sürdürülebilirliği açısından gerekli bir durumdur” (Hecht, 1978: 257). İletişimin başarılı olması ve devamının getirilmesi ve nesilden nesile aktarımı sözü geçen iletişim doyumu ile mümkündür.

Tüm bunlar ışığında çalışmada amaç; Türkçe öğretmeni adaylarının konuşmaya yönelik tutumları ile iletişim doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Zira dili öğretecek olan Türkçe öğretmeni adaylarının dilin temel becerilerine hâkim olmaları ve bu becerileri doğru aktarmaları gelecek nesillerin yetiştirilmesi sürecinde büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla çalışmanın bu anlamda literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Bu çalışmada, Türkçe öğretmeni adaylarının konuşmaya yönelik tutumları ile iletişim doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada var olan durum var olduğu şekliyle betimlenmeye çalışılacağından, araştırma tarama modelinde yapılandırılmıştır. Tarama modeli, “araştırmaya konu olan birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi ifade edilmeye çalışılır” (Karasar, 2010).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 eğitim öğretim yılında Kafkas Üniversitesi Dede Korkut Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi ABD da öğrenim gören 224 Türkçe öğretmeni adayı oluşturmuştur. Öğrencilerin demografik özellikleri ile ilgili bilgiler tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma grubunda yer alan öğretmen adaylarının demografik özellikleri

Demografik Özellikler	Frekans (f)	Yüzde (%)	
Cinsiyet	Kadın	117	52.2
	Erkek	107	47.8
	Toplam	224	100.0
Sınıf	1(1)	56	25.0
	2(2)	58	25.9
	3(3)	60	26.8
	4(4)	50	22.3
	Toplam	224	100.0

Veri Toplama Araçları

Konuşmaya Yönelik Tutum Ölçeği: Araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek, 14 madde ve 1 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyut “konuşma tutumu” olarak adlandırılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenirliği $\alpha=0.93$ olarak tespit edilmiştir. Yapılan DFA sonuçlarına göre ($\chi^2/sd = 1,70$; CFI = .97; GFI = .91; NFI = .95; NNFI = .97; RMSEA = .078) ölçek geçerli ve güvenilir sayılmıştır.

Öğrenci İletişim Doyum Ölçeği: Goodboy, Martin ve Bolkan (2009) tarafından geliştirilen ölçek, Akın, Yanız ve Kazaz (2015) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek 8 madde ve tek alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenirliği $\alpha=0.75$ olarak tespit edilmiştir. Yapılan DFA sonuçlarına göre ($\chi^2= 51.11$ sd = 16; CFI = .95; GFI = .96; NFI = .93; NNFI = .92; RMSEA =.084) ölçek geçerli ve güvenilir sayılmıştır.

Bulgular

Çalışmada ilk olarak Türkçe öğretmeni adaylarının ölçeklerden elde edilen ortalamalarına bakılmıştır. Sonuçlar tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Ortalamalar

Alt Boyutlar	N	$\bar{X}$	Ss
Konuşma tutumu	224	49.01	6.59
İletişim Doyumu	224	28.38	15.1

Ortalamalara bakıldığında Konuşma Tutumu ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 70, en düşük puan ise 14'tür. Bu durumda öğretmen adaylarının konuşmaya yönelik tutumlarının iyi denilebilecek düzeyde olduğu söylenebilir. İletişim doyumu ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 40, en düşük puan ise 8'dir. Tabloya bakıldığında öğretmen adaylarının yine iyi denilebilecek düzeyde bir ortalamaya sahip oldukları söylenebilir.

Çalışmada öğretmen adaylarının konuşmaya yönelik tutumları ile iletişim doyumlarının cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit edebilmek amacıyla t testi yapılmıştır. Elde edilen bulgular tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Cinsiyet değişkenine göre t testi sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	p
Güdülenme	Kadın	117	49.5	6.56	219.8	1.287	.199
	Erkek	107	48.4	6.61			
Öğrenme Stratejileri	Kadın	117	28.4	4.98	217.1	.106	.916
	Erkek	107	28.3	5.29			

**p<.01, *p<.05

Tablo 3'e göre öğretmen adaylarının konuşmaya yönelik tutumları ile iletişim doyumlarının cinsiyet değişkeni bakımından herhangi anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Çalışmada öğretmen adaylarının konuşmaya yönelik tutumları ile iletişim doyumlarının sınıf değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini tespit edebilmek amacıyla Anova yapılmıştır. Elde edilen bulgular tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Sınıf değişkenine göre Anova sonuçları

Alt boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	S	F	p
Konuşma tutumu	1(1)	56	51.2	8.12	13.950	.000
	2(2)	58	51.9	7.17		
	3(3)	60	46.4	3.28		
	4(4)	50	49.0	4.40		
İletişim doyum	1(1)	56	24.0	5.94	4.652	.004
	2(2)	58	28.3	5.72		
	3(3)	60	27.9	4.86		
	4(4)	50	30.0	3.40		

**p<.01, *p<.05

Tablo 4 incelendiğinde öğretmen adaylarının konuşmaya yönelik tutumlarının sınıf değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Post hoc testi sonuçlarına göre bu farkın 3 ve 4. sınıf öğrencileri lehinedir denebilir. Diğer yandan iletişim doyumunu açısından bakıldığında yine anlamlı bir farklılık olduğu ancak burada post hoc sonuçlarına göre farkın 2 ve 4. sınıf öğrencileri lehine olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada öğretmen adaylarının konuşmaya yönelik tutumları ile iletişim doyumlarının sınıf değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini tespit edebilmek amacıyla Anova yapılmıştır. Elde edilen bulgular tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Yaş değişkenine göre Anova sonuçları

Alt boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	S	F	p
Konuşma tutumu	1(20-22)	64	49.3	6.85	.245	.865
	2(23-24)	70	49.2	6.54		
	3(25-26)	50	48.4	5.47		
	4(27-28)	40	48.6	7.66		
İletişim doyum	1(20-22)	64	27.6	5.30	.727	.537
	2(23-24)	70	28.6	5.79		
	3(25-26)	50	28.5	4.38		
	4(27-28)	40	28.9	4.44		

**p<.01, *p<.05

Tablo 5 incelendiğinde öğretmen adaylarının konuşmaya yönelik tutumları ile iletişim doyumlarının yaş değişkeni bakımından herhangi anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Çalışmada öğretmen adaylarının konuşmaya yönelik tutumları ile iletişim doyumlarının mezun olunan lise değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini tespit edebilmek amacıyla Anova yapılmıştır. Elde edilen bulgular tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. *Mezun olunan lise değişkenine göre Anova sonuçları*

Alt boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	S	F	p
Konuşma tutumu	1(Düz lise)	106	47.2	5.37	8.213	.000
	2(Anadolu)	71	51.1	7.02		
	3(Meslek)	47	49.6	7.43		
İletişim doyum	1(Düz lise)	106	28.6	4.07	.259	.772
	2(Anadolu)	71	28.1	6.12		
	3(Meslek)	47	28.0	5.66		

**p<.01, *p<.05

Tablo 6 incelendiğinde öğretmen adaylarının konuşmaya yönelik tutumlarının mezun olunan lise türü değişkeni bakımından anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Post hoc testi sonuçlarına göre bu farkın Anadolu lisesi ile meslek lisesi öğrencileri lehine olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan öğretmen adaylarının iletişim doyumlarının mezun olunan lise türü değişkeni bakımından herhangi anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Çalışmada Türkçe öğretmeni adaylarının konuşmaya yönelik tutumları ile iletişim doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda öncelikle öğretmen adaylarının ölçeklerden aldıkları ortalama puanlara bakılmıştır. Öğretmen adaylarının konuşmaya yönelik tutumları ile iletişim doyumlarının iyi denilebilecek düzeyde olduğu söylenebilir. Konuşma becerisinin öğretiminde ve dolayısıyla doğru iletişim süreçlerinde rol oynayacak Türkçe öğretmeni adaylarının bu beceri açısından aldıkları bu sonuç ümit vericidir. Eyüp (2013) öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışma sonucunda konuşmaya yönelik olumlu bir tutuma sahip oldukları sonucuna varmıştır. Literatürde bu ve benzeri şekilde yapılan ve benzer sonuçları olan çalışmalara rastlanmıştır (İşcan, Karagöz ve Almalı, 2017; Başaran ve Erdem 2009). Diğer yandan öğrencilerin iletişim becerilerinin olumlu düzeyde olduğunun tespit edildiği çalışmalara rastlanmıştır (Pehlivan B. 2005; Günay, 2003; Çiftçi ve Taşkaya, 2010 ve Yılmaz ve Çimen, 2008). Gizir ve Köksal (2014) ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerle yaptıkları çalışma sonucunda öğretmenlerin iletişim doyumunun bazı boyutlarında doyum sağladıkları bazı boyutlarda ise kararsız kaldığı sonucuna ulaşmışlardır.

Çalışmada cinsiyet ve yaş değişkenleri bakımından herhangi anlamlı bir farklılığa rastlanmazken sınıf değişkeni bakımından hem konuşmaya yönelik tutum hem de iletişim doyum bakımından anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu farkın konuşmaya yönelik tutum için 3 ve 4. sınıf öğrencileri, iletişim doyumunu açısından bakıldığında ise 2 ve 4. sınıf öğrencileri lehine olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre Türkçe öğretmeni adaylarının konuşmaya yönelik tutumları ile iletişim doyumlarının üst sınıflarda daha iyi durumda olduğu söylenebilir. Bu durum uygulama derslerinin artmasıyla kendini ifade çabasının da artması ve öğrencinin artık ortama uyum sağlama sürecinin tamamlanmış olması ile açıklanabilir. Gizir ve Köksal (2014) ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerle yaptıkları çalışma sonucunda öğretmenlerin iletişim doyumlarının cinsiyet değişkeni bakımından herhangi anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Eyüp (2013) öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışma sonucunda konuşma becerilerini kullanmaya yönelik tutumlarının cinsiyet değişkeni bakımından herhangi anlamlı bir farklılık olmadığını tespit

etmiştir. Benzer bir çalışmada Yelok ve Sallabaş (2009) Sözlü Anlatım dersine yönelik tutumun cinsiyet değişkeni bakımından herhangi anlamlı bir farklılık göstermediğini tespit etmiştir. Ürün Karahan (2015) Türkçe öğretmeni adaylarıyla yaptığı çalışma sonucunda üst sınıflardaki öğrencilerin alt sınıflara oranla daha olumlu konuşma tutumuna sahip oldukları sonucun varmıştır.

Son olarak çalışmada Türkçe öğretmeni adaylarının mezun olunan lise türü değişkeni bakımında konuşmaya yönelik tutumları için anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu farkın Anadolu lisesi ile meslek lisesi mezunları lehine olduğu sonucuna varılmıştır. Diğer yandan öğretmen adaylarının iletişim doyumlarının mezun olunan lise türü bakımından herhangi anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuç adı geçen liselerde yürütülen öğretim ortamları ile uygulamalı derslerin yoğunluğu ile açıklanabilir. Ürün Karahan (2015) Türkçe öğretmeni adaylarıyla yaptığı çalışma sonucunda konuşma eğitimine yönelik tutumlarının mezun olunan lise türü değişkeni bakımından herhangi anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir.

Kaynakça

- Akın, A., Yalnız, A. ve Kazaz, N. (2015). Kısaltılmış öğrenci iletişim doyumu ölçeği Türkçe formu: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Turkish Studies - ISSN: 1308-2140*, (Prof. Dr. Şefik Yaşar Armağanı). 10(11), 17-24.
- Aydoğan, R. (2008). Okumaya Karşı Olumlu ve Olumsuz Tutum, 6. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dersinde Kullandıkları Okuduğuna Anlama Stratejileri ve Yaratıcılık Düzeyleri, *Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretimi Programı*, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Başaran, M. ve Erdem, İ. (2009). Öğretmen adaylarının güzel konuşma becerisi ile ilgili görüşleri üzerine bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(3), 743-754.
- Çiftçi, S. ve Taşkaya, S. M. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının öz yeterlik ve iletişim becerileri arasındaki ilişki. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 5 (3), 921-928.
- Demir Atalay, T. (2019). Konuşma becerisinin temel kavramları. Konuşma Eğitimi kitabı içinde (edt. Alyılmaz, S. ve Ürün Karahan, B.). *Fenomen Yayınları*. Erzurum.
- Eyüp, B. (2013). Üniversite öğrencilerinin konuşma becerilerini kullanmaya yönelik tutumları. *Milli Eğitim Dergisi*. 43-197, 95-113.
- Goodboy, A. K., Martin, M. M., ve Bolkan, S. (2009). The development and validation of the student communication satisfaction scale. *Communication Education*. 58(3), 372-396.
- Gizir, S. ve Köksal, E. K. (2014). İlköğretim okulu öğretmenlerinin iletişim doyumlarının incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 15(2), 89-108.
- Günay, K. (2003). Sınıf yönetiminde öğretmenlerin iletişim becerilerinin değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Çukurova Üniversitesi, Adana*.
- Hecht, M. L. (1978). The conceptualization and measurement of interpersonal communication satisfaction. *Human Communication Research*, 4, 253-264.
- İşcan, A., Karagöz, B. ve Almalı, M. (2017). Öğretmen adaylarının Sözlü Anlatım dersine ve sözlü anlatıma yönelik tutumları üzerine bir çalışma. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8, 42-63.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 151-152.
- Pehlivan Baykara, K. (2005). Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Algıları Üzerine Bir Çalışma. *İlköğretim Online*, 4 (2), 17-23.

Şahin, N. (2019). İletişim ve etkili iletişim. Konuşma Eğitimi kitabı içinde (edt. Alyılmaz, S. ve Ürün Karahan, B.). *Fenomen Yayınları*. Erzurum.

Şahinli, A. (2008). Hikâye Okumanın Okuduğunu Anlamaya ve Türkçe Dersine Yönelik Tutuma Etkisi, *Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Programı*, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Temizyürek, F., Erdem, İ. ve Temizkan, M. (2007). *Konuşma eğitimi*, Ankara: Öncü Kitap.

Türkçe Sözlük, (2009). Ankara: TDK Yayınları.

Ürün Karahan, B. (2015). Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma eğitimine yönelik tutumları (Kars ili örneği). *E-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 2(1), 38-45.

Yelok, V. S. ve Sallabaş, M. (2009). Öğretmen adaylarının Sözlü Anlatım dersine ve sözlü anlatıma yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 7(3), 581-606.

Yılmaz, İ. ve Çimen, Z. (2008). Beden eğitimi öğretmen adaylarının iletişim beceri düzeyleri. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10 (3), 3-14.